

GENEL BİLGİ

Resmi adı:	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Abdelaziz BOUTEFLIKA (Nisan 1999'dan bu yana)
Yüzölçümü	2.381.740 km ²
Nüfusu	34.994.937 (Temmuz 2011 tahmini)
Okuma yazma oranı	% 69,9
İklim	Kıyılarda çöl iklimi: Sıcak ve kuru yazlar, ılık ve yağışlı kışlar. Yükseklerde: Kuru ve soğuk kışlar, sıcak yazlar
Konuşulan Diller	Arapça (resmi), Fransızca, Berberi dilleri
Başlıca Şehirler	Cezayir (başkent), Oran, Constantine.
Para Birimi	Cezayir dinarı (DZD)
Zaman Dilimi	Türkiye saati - 2
Kur:	1 ABD Doları = 72,6 DZD

Cezayir 1962 yılında Fransa'dan bağımsızlığını kazanmıştır. Ülkenin ilk siyasi partisi Ulusal Özgürlük Cephesi (FLN), 1954 yılında kurulmuş ve ülkenin bağımsızlığı için mücadele vermiştir. 1988'de çok partili sisteme geçen Cezayir'de, seçimlerin ilk turunu Islamic Salvation Front'un kazanmasıyla ordu seçimleri iptal etmiş ve pekçok İslami lider tutuklanmıştır. Ordu ile İslami kesim arasındaki çatışmalar 100.000 kadar insanın hayatını kaybetmesine, Cezayir ekonomisinin çökmesine ve pekçok yabancı şirketin ülkeden çekilmesine neden olmuş, söz konusu parti 2000 yılında yasaklanmıştır. 1999 yılında yapılan seçimleri Abdelaziz Bouteflika kazanırken, 2004 yılındaki seçimlerin galibi yine Bouteflika olmuştur. 2011 yılında gerçekleşen Arap Baharı'nı en az etkiyle atlatmak isteyen Cezayir hükümeti bazı politik reformların yanı sıra 19 yıldır devam eden Ohal'i kaldırmıştır. Ülkede Mayıs 2012 yılında gerçekleşen parlamento seçimlerini yine FLN kazanmıştır.

Cezayir 2.381.740 km² yüzölçümü ile Afrika'nın en büyük ülkesi olup demir cevheri, kömür, fosfat, uranyum, çinko, kurşun, cıva ve altın dahil olmak üzere zengin doğal kaynaklara sahiptir. Ülke ekonomisinin belkemiğini oluşturan fosil yakıtlar, ihracatın %98'den fazlasını, gelirlerin %60'ını ve GSYİH'nin %40'ını oluşturmaktadır. Bununla birlikte Cezayir'in halihazırda keşfedilmemiş kaynakları mevcut olup yabancı firmalar giderek artan oranda devletin elindeki bir petrol şirketi olan Sonatrach ile ortak yatırıma gitmektedir. 2011 tahmini rakamlarına göre ülke nüfusu yaklaşık 35 milyon olup nüfusun büyük çoğunluğu ülkenin kuzey bölgelerinde yaşamaktadır. Nüfusun yaklaşık %70'i Arap, %30'u Berberidir. Yine nüfusun %99'u Sünni Müslüman olan ülkede okuma-yazma oranı %70'ler civarındadır.

GENEL EKONOMİK DURUM

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2008	2009	2010	2011*	2012*
GSYİH (Milyar Dolar)	171,7	137,9	160,7	190,7	206,5
Büyüme (%)	2,4	2,4	3,2	2,4	3
Enflasyon Oranı (%)	4,8	5,7	3,9	4,5	5,4
İhracat (Milyar Dolar)	81,6	48,6	62,4	83,6	80,0
İthalat (Milyar Dolar)	46,8	49,4	50,7	56,1	60,3
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	34,4	0,4	12,1	19,6	20,6
Dış Borç (milyar dolar)	5,8	5,3	4,3	4,4	N/A

Kaynak : BMI, IMF World Economic Outlook

** tahmini*

Cezayir petrol ve doğal gaz sektörüne bağımlı bir ülkedir. İhracat gelirlerinin %97'si ve bütçe gelirlerinin %70'e yakını bu sektörden sağlanmaktadır. Serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci yaşayan Cezayir'de altyapı yatırımlarında yetersizlik, özelleştirme çalışmalarının yavaş ilerlemesi, işsizlik oranının yaklaşık olarak %9,9 seviyesinde bulunması ülkenin başlıca sıkıntıları arasında yer almaktadır.

Ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla hidrokarbonlar sektörüne bağımlılığın ve ülkedeki işsizliğin azaltılması planlanmakta ancak bu süreç ağır işlemektedir.

İlki 2001 yılında açıklanan 5 yıllık kalkınma planlarının üçüncüsü 2010 yılının Mayıs ayı sonunda ilan edilmiştir. Üçüncü planda da daha öncekiler gibi ağırlıklı olarak altyapı yatırımları yer almaktadır. 286 milyar dolarlık bir kaynağın söz konusu projeler için ayrıldığı ilan edilmiş olup bu büyük miktarın yaklaşık yarısı eski projelerin tamamlanması için ayrılmıştır. 130 milyar doları bulan bu kaynak eskiden başlamış ve halen de tamamlanması beklenen demiryolu, su kaynakları ve yol projelerine, kalan kısım ise yeni projelere tahsis edilmiştir.

2011 yılı için tahmini enflasyon oranı %2,3 iken 2011 yılında bu oran %6,3 olarak tahmin edilmektedir. Cezayir dinarı uluslararası alanda konvertibl bir para özelliği göstermemektedir. Ülkede döviz kurları hükümet tarafından belirlenmektedir.

Cezayir Hükümeti'nin dış borçları eritme yönündeki kararlılığı rakamlara da yansımıştır. 2005 yılında 17 milyar dolar olan dış borç, 2008 yılında 5,8 milyar dolara, 2010 yılında ise tahmini 4 milyar dolara düşmüştür.

Cezayir nüfusu ülkenin kuzeyinde Akdeniz sahil şeridi boyunca yoğunlaşmış durumdadır. Cezayir ve Oran gibi büyük şehirler de bu alandadır. Tarıma da elverişli olan bu bölgede tahıl, üzüm, zeytin ve meyve yetiştirilmektedir.

Ham ve rafineri petrol sahaları ise başta Hassi Messaoud olmak üzere Sahra bölgesinde bulunmaktadır. Doğalgaz, başkent Cezayir'in 400 km güneyinde Hasi R'Mel bölgesinde yoğunlaşmıştır.

Cezayir Afrika'daki petrol üreticisi ülkeler arasında günde 2,1 milyon varil ile ikinci, dünya sıralamasında ise on altıncı ülke konumundadır. Aynı zamanda 4,5 trilyon metreküp ile dünyanın en büyük onuncu doğal gaz rezervine sahip ülke olan Cezayir, doğalgaz üretiminde dünyada onuncu Afrika'da ise birinci durumdadır. Avrupa'nın da doğalgaz ithalatında birinci konumdadır. Cezayir ayrıca, sıvılaştırılmış gaz (LNG ve LPG) da ihraç etmektedir. 1964 yılında Arzew'deki üretim tesisinin devreye girmesi ile birlikte Cezayir, dünyanın ilk sıvılaştırılmış doğalgaz üreten ülkesi konumuna gelmiştir. Halihazırda Cezayir, Katar, Endonezya ve Malezya'dan sonra 4. büyük sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatçısıdır.

Cezayir küreselleşme sürecinde dünyadaki yerini alma çabalarını sürdürmektedir. Avrupa Birliği ile Ortaklık ve İşbirliğinin tesisine yönelik Anlaşmayı Ekim 2002'de imzalamıştır. Söz konusu Anlaşma Cezayir Parlamentosu ve 25 AB ülkesinin onayından geçtikten sonra 1 Ekim 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede, Cezayir 10 yıl içinde AB sanayi ve tarım ürünlerine uyguladığı tarifeleri kaldırmayı, AB ise Cezayir tarım ürünlerine uyguladığı vergi ve kotaları kaldırmayı taahhüt etmiştir. 2002 yılında EFTA ile Ortaklık Anlaşması imzalayan ülke Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) de üye olmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda DTÖ ile Gözlemci Ülke sıfatıyla görüşmelere devam etmektedir.

BAŞLICA SEKTÖRLER

Tarım

Cezayir yaklaşık 2,4 milyon km² ile Afrika'nın en büyük topraklarına sahip ikinci ülkesi olmakla beraber, bu toprakların sadece %3,4'ü ekilebilir alan olarak kullanılabilen, potansiyel tarım arazilerinin ise yaklaşık %18,5'i fiili olarak işlenmektedir. Ülkede ekilebilir topraklar kamuya ait olup, özel sektör tarafından işletilmektedir. Gıda sektöründe dışarı bağımlı bir ülke olan Cezayir'in gıda ihtiyacının yaklaşık yarısı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Kurak geçen yıllarda ülkenin gıda ithalatı ortalama 2,2 milyar dolar civarında gerçekleşmektedir. Hükümet, toplam işgücünün %14'ünü istihdam eden ve GSMH içindeki payı %8 olan tarım sektörünü geliştirmek adına, sulanabilir alanlar ile tarım ürünlerinin pazarlama ve dağıtım kanallarının genişletilmesine ayrılan fonların artırılmasına karar vermiştir. Hükümet ülkenin batısındaki arazilerde yeni sulama teknikleri, drenaj, gübre ve mahsul uygulamaları yaparak tuzluluk oranını azaltmak ve verimliliği artırmayı amaçlamaktadır.

Cezayir'in başlıca ürünleri buğday ve arpa başta olmak üzere tahıllar, patates ve bakliyatıdır. Son on yıl içinde taze hurma hidrokarbon ürünleri dışında Cezayir'in en büyük ihracat kalemini oluşturmaktadır. 2009/2010 yılı içerisinde %328,5'lik bir artış göstererek 2,40 milyon tona çıkan arpa üretimi, 2010/2011 dönemi içerisinde 1,50 milyon tona kadar gerilemiştir. Buna rağmen ülke önemli bir arpa ihracatçısı olma özelliğini sürdürmektedir. Yerel zeytin mahsulünden elde edilen yıllık ortalama zeytinyağı üretimi ise 150,000 hl civarında gerçekleşmektedir.

Tarımsal üretim, talebin tahıl ve türevlerinde %35'ini, süt ve sütlü mamullerde %42'sini, bakliyatla %53'ünü, et ve patates ile meyve ve sebze %100'ünü karşılarken çay, şeker ve kahvede bu oran %0'dır. Cezayir, ihtiyacını karşılamak için yılda ortalama 8 milyon ton tahıl ithal etmek durumundadır. Tahıl üretiminde 2010/2011 döneminde %4,5'lük bir artışla 1,57 milyon ton üretim kapasitesine çıktığı tahmin edilmektedir. Cezayir son 40 yılda ilk defa net ihracatçı olarak tanımlanmıştır.

Hayvancılık halihazırda yüksek düzlükler ve diğer güney bölgelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Ülkede kümes hayvancılığı yapılmakta, keçi, sığır ve koyun yetiştirilmektedir. Cezayir 1.200 km'lik Akdeniz kıyılarından yeterince yararlanamamaktadır. Balıkçı teknelerinin çoğu küçüktür ve ailelerin mülkiyetindedir. Hükümet sektörün getirisini arttırmak için bir dizi adımlar atmaktadır. Balıkçılık sektörünün geliştirilmesi için hükümet 12 milyon dinar kaynak ayırmıştır. Balıkçılık limanları modernize edilirken, devletin sağladığı finansman ile yeni balıkçı tekneleri alımına gidilmekte ve ayrıca, 1994 Ticaret Yasası, bağımsızlıktan beri ilk defa yabancı balıkçıların Cezayir'de avlanmasına izin vermektedir. Hükümet potansiyel avlanma miktarını 76 bin tondan 246 bin tona çıkarmayı planlamaktadır.

İmalat Sanayi

Cezayir'in hidrokarbonlar dışında imalat sanayiinin GSYIH'daki payı yaklaşık %5 dolaylarında olup imalat sanayiinin önündeki en büyük zorluk, sanayiinin %75 gibi büyük bir kısmını elinde bulunduran devlet işletmelerinin verimsiz çalışması ve özel sektörün bu alandaki payının çok küçük olmasıdır. Ülkenin sanayi potansiyelinin

%80'ni Kamu İktisadi Teşebbüsleri, kalan %20'sini de KOBİ niteliğinde olan özel sektör kuruluşları oluşturmaktadır. KİT'lerin yeniden yapılandırılması veya tasfiye ya da özelleştirme sürecine alınması faaliyetleri devam etmektedir. Cezayir, yarı mamul ve mamul olarak sanayi alanında ithalata bağımlıdır. İmalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların önündeki en önemli iki engel hammadde temini ve enerji kesintileridir. Cezayir'in en önemli imalat sanayi ürünleri, çimento, ayakkabı, pik demiri, külçe çelik ve kamyonlardır.

Enerji

➤ Hidrokarbonlar

Cezayir ekonomisi içinde büyük bir payı olan hidrokarbon sektörü, GSYİH'nin %4-30'unu, toplam ihracatın %98'ini ve vergi gelirlerinin %77'sini oluşturmaktadır. Petrol sektörü Cezayir'in 1970'li yıllardaki ekonomik kalkınmasının temelini oluştururken temel ihracat gelirleri açısından giderek doğalgaza yerini bırakmıştır. 1991 yılından bu yana uluslararası şirketler mevcut petrol sahalarında çalışma ve yatırım yapma iznine sahip olup tüm üretim sahalarında büyük yatırımlar gerçekleştirilmektedir.

Cezayir hükümeti, 2005 yılında hidrokarbon yasasında bir dizi değişiklik gerçekleştirmiş olup söz konusu yasa ile Cezayir petrol ve gaz endüstrisinin yapısında yabancı petrol şirketlerinin daha fazla rol almasını sağlayacak şekilde düzenleme yapılmıştır. Sektörün dışa açıldığı 1980'li yıllardan bu yana yabancı şirketler ülkede petrol ve doğalgaz arama ve üretim faaliyetlerinde daha fazla rol almakta olup devletin enerji şirketi Sonatrach toplam ham petrol üretiminin %52,7'sini, doğalgaz üretiminin ise %82'sini gerçekleştirmekte, kalan üretim ise yabancı ortaklar tarafından üstlenilmektedir.

➤ Petrol

Yapılan araştırmalara göre bölge petrol kullanımının %9,42'sine sahip olan Cezayir, üretimin de %18,21'ini sağlamaktadır. 2010 yılı tüm bölge günlük tüketimi 3,81 milyon varil iken 2011 için 3,90 milyon varil, 2015 yılı için ise 4,40 milyon varil olarak öngörülmektedir. Aynı şekilde petrol üretimi bölgede 2008-2009 yıllarında 1,3 milyon varilken 2010 yılında 1,2 milyon varildir. Cezayir'in kanıtlanmış petrol rezervleri tahmini 12,2 milyar varildir.

Cezayir'in en büyük petrol bölgesi olan Sahra Çölündeki Hassi Messaoud ülkenin petrol rezervlerinin % 60'ına sahiptir ve üretimine günde 400.000 varillik bir katkıda bulunmaktadır. Ülkedeki diğer önemli petrol sahaları Rhourde el-Baguel, Tin Fouye Tabankort Ordo, Zarzaitine, Haoud Berkaoui ve el-Gassi el Agreb'tir

Hassi Messaoud, Algiers, Arzew, Skikda ve Cezayir petrol rafinerileri ülkenin rafine petrol ürünü ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılamakla birlikte Cezayir, günde yaklaşık 20.000-35.000 varil kükürtlü ham petrol ve spesifik ürün ithal etmektedir.

Birçok OPEC ülkesinin aksine Cezayir'de petrol üretimi yabancı yatırıma açık olup yabancıların ülkenin petrol üretimindeki payları giderek artmaktadır. Ülkede faaliyette bulunan başlıca petrol firmaları Anadarko, Burlington Resources, BHP

Billiton, BP, Hess, Cepsa, CNODC, CNPS, Enagas, Endesa olarak sıralanabilir. Anadarko, günlük 500.000 varil/gün üretim ile ülkedeki en büyük yabancı petrol üreticisi konumundadır.

Devlet teşekkülü olan Sonatrach Cezayir'in en büyük petrol tesis işletmesi olarak, 2400 kilometrelik ham petrol boru hattını kontrol etmektedir. Başka bir ülkeye uzanan tek boru hattı Amenas petrol sahasından Tunus'taki La Skhira ihracat terminaline giden 257 kilometrelik boruhattır.

➤ Petrokimya

Petrokimya Cezayir sanayiinde önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki diğer büyük gaz üreticisi ülkelerle kıyaslandığında Cezayir'in petrokimya sanayiinin yeterince gelişmediği görülmektedir. Ülkenin en büyük petrokimya üretim tesisleri Annaba (550.000 ton amonyum fosfat, amonyum nitrat ve nitrik asit tesisleri), Arzew (365.000 ton amonyak, 146.000 ton üre ve 182.500 ton amonyum nitrat) ve Skilda (130.000 ton HDPE, 120.000 ton etilen) da bulunmaktadır. Ulusal petrokimya firması olan *Entreprise des Industries Petrochimiques* (ENIP) Skikda ve Arzew birimleri yılda 283.284 ton metanol, reçine ve plastik üretmektedir.

➤ Doğalgaz

Ülkenin kanıtlanmış doğalgaz rezervleri 4,5 trilyon metre küp olup bu dünyadaki en büyük onuncu rezervdir. Cezayir'de ticari doğal gaz üretimi 1961 yılında başlamıştır. 1997 yılından bu yana doğalgaz üretimi petrol üretimini geçmektedir.

2006 yılında doğalgaz üretimi 84,5 milyar m³ iken -%1,7'lik bir azalma ile 2007 yılı sonunda üretim 83 milyar m³ olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında ise üretim 86,5 milyar m³'e yükselmiştir. 2009 yılında 81,4 milyar m³ 'e gerileyen üretim miktarı 2010 yılında 83 milyar m³, 2011 için ise 90 milyar m³ olarak öngörülmektedir.

Cezayir'in kuru gaz üretiminin dörtte biri başkentin 500 km güneyindeki Hassi R'Mel'de gerçekleştirilmekte olup burası Cezayir'in en büyük doğalgaz sahasıdır. Diğer önemli doğalgaz sahaları Rhourde Nous, Alrar, Rhourde El Chouff, Rhourde El Adra, Gassi Touil ve Illizi Havzalarıdır.

Cezayir, İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelere ihraç etmek dışında doğalgaz rezervlerini petro-kimya sanayiinde hammadde ve ülke içi enerji tüketimi için kaynak olarak kullanmayı tercih etmektedir.

1964 yılında Arzew'deki üretim tesisinin devreye girmesi ile birlikte Cezayir, dünyanın ilk sıvılaştırılmış doğalgaz üreten ülkesi konumuna gelmiştir. Şu anda Cezayir, Katar, Endonezya ve Malezya'dan sonra 4. büyük sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatçısıdır. Yapılan araştırmalarda 2015 itibarıyla ihracatın %36 artış göstereceği öngörülmektedir.

Cezayir'in doğalgaz ihracatını gerçekleştiren 1.078 kilometrelik Trans-Mediterranean boruhattı Tunus üzerinden yılda 24 milyar metre küp taşıma kapasitesine sahiptir. İkinci en uzun boru hattı, Cezayir'i Fas üzerinde İspanya'ya

bağlayan 1.609 kilometrelik Magreb-Avrupa boru hattı olup bu hatın kapasitesi yılda 12 milyar m³'tür.

Temmuz 2001'de Cepsa (İspanya) ve Sonatrach, Cezayiri doğrudan İspanya'ya bağlayacak bir doğalgaz boru hattı (MEDGAZ) inşaatı için anlaşmaya varmıştır. Daha sonra BP, Endesa, Eni, Gaz de France TotalFinaElf gibi birçok firma Medgaz'ın hisselerini almıştır. İspanyol Iberdrola Firması, 2007 yılında başlamak üzere Sonatrach'tan yılda 1 milyar m³ doğalgaz alımı konusunda anlaşmaya varmış bulunmaktadır. Hat 2008 yılı Aralık ayında bitirilmiş ve 2010 yılı sonlarında ticari lansmanları ile deneme işlemesi yapılmıştır. MEDGAZ boru hattının yılda 8 milyar m³ doğalgaz kapasitesi ile İspanya'yı Avrupa'nın doğalgaz merkezi haline getirmesi amaçlanmıştır.

GDF Suez ve Sonatrach firmaları 2013 yılında kullanıma girecek Touat boru hattının güneybatı bölgesinde kurulacağını bildirmişlerdir. Yıllık maksimum üretim miktarının 4,5 milyar m³ olması planlanmaktadır.

Total firması ve İspanyol ortağı CEPESA Timimoun doğalgaz projesini geliştirme çalışmalarına başlamıştır. 2013 yılında bitirilmesi planlanan hattın yıllık üretiminin 1,6 milyar m³ olması planlanmaktadır.

Temmuz 2004'te Statoil ve BP firmaları, In Salah doğalgaz projesinin hayata geçtiğini ve İtalya'ya ihracatın başladığını açıklamıştır. In Salah Bölgesinden çıkarılan doğalgaz Hassi R'Mel sahasına 500 km'lik bir boru hattı kanalıyla pompalanmakta, oradan da boru hatlarıyla Tunus üzerinden Sicilya ve İtalya'ya ihraç edilmektedir. BP, Statoil ve Sonatrach'ın ortaklığından oluşan In Salah Gaz Şirketi İtalyan Enel Firması ile yılda 4 milyar m³ doğalgaz ihracatı için anlaşma imzalamıştır. Kalan miktar ise İspanya'ya ihraç edilecektir.

Sonatrach ve Nijerya'nın Ulusal Petrol Şirketi olan Nigeria's National Petroleum Corp (NNPC) iki ülke arasında doğal gaz boru hattı yapımı konusunda görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. 4000 km uzunluğunda olması planlanan hattın Nijerya doğal gazını Avrupa'ya ihracı amaçlanmaktadır. Cezayir, sıvılaştırılmış doğal gaz üretiminde dünyada ikinci sırada yer alırken, Nijerya yedinci sırada yer almaktadır.

Sonatrach, İtalyan ve Alman ortaklar ile İtalya'nın kuzeyine doğalgaz ihraç etmek üzere başka bir boruhattı inşaatı için Galsi konsorsiyumunu kurmuş olup yılda 8 milyar m³ doğalgaz taşıma kapasitesine sahip olacak bu hattın 2010 yılında açılması planlanmaktaydı ancak teknik zorluklardan dolayı açılış 2013 yılına bırakılmıştır.

➤ Elektrik

Cezayir, 2007 yılında oluşturulan 8406 MW'lık elektrik üretim kapasitesi ile elektrik ihtiyacının %96'sını sağlamaktadır. 1969 yılında kurulan Sonelgaz'ın elektrik üretimi ve dağıtımındaki monopol konumu ülkede 2002 yılının şubat ayında elektrik sektörünün serbestleştirilmesine yönelik çıkarılan yasa ile son bulmuştur. Bu düzenleme ile elektrik IPP (Projets de Producteurs Indépendants) denilen özel sektör üreticilerine açılmıştır.

Ülkenin toplam elektrik üretimi 29,4 milyar kilowatt/saattir. Elektrik üretimi toplam talebe karşılık gelebilmekle beraber sanayi tüketimi açısından kalitesi yeterli durumda değildir. Buna rağmen, elektrik fiyatları ucuz sanayi kullanımı için 380 voltta 3,57 centtir (kw/saat). Özellikle sahra bölgesine elektrik nakil hatlarında sıkıntılar bulunmaktadır.

Sonelgaz verilerine göre her yıl ülkedeki elektrik talebi %7 oranında artmaktadır. Elektrik tüketiminde, hidrokarbonlar sektörü %47 ile ilk sırada, %24 ile yapı malzemeleri ikinci sırada, %21 ile demir çelik, metalurji, mekanik sanayi ise üçüncü sırada bulunmaktadır.

➤ Madencilik

Cezayir'in enerji dışı mineral kaynakları demir 151,775 ton, çinko 4,463 ton, civa 276 kilograms, fosfat kayası 878 ton, barit 53 ton, tuz 197 ton, ham alçıtaşı 1,460 ton'dur. Cezayir'de varolan ancak işletilemeyen mermer, dekoratif taşlar, kil, alçı taşı, tuzlu kaynaklar, baritin, kum, volfram, kurşun-çinko, yarı değerli taşlara ilişkin kaynakların özelleştirilerek işletmeye açılması için ülkede girişimler sürdürülmektedir. Ayrıca ülkenin güneydoğudaki Hoggar bölgesinde altın ve Mali sınırı yakınlarında elmas yatakları bulunmaktadır. Ülkenin enerji dışındaki madencilik altyapısı ihmal edilmiş olup bu alandaki kapasite kullanımı %55'ler civarındadır. Madencilik alt yapısını güçlendirmek üzere bu sektörü yabancı firmalara açan yeni bir madencilik yasası yürürlüğe girmiştir. Buna bağlı olarak da önümüzdeki dönemde maden yataklarının keşif ve işletilmesine yönelik uluslararası ihaleler açılacaktır. Ayrıca, yeni kanun maden şirketlerine yurtdışına serbestçe sermaye ve kâr transferine izin verirken, altyapı ekipmanına ilişkin vergi iadesi gibi teşvikleri de sağlamaktadır.

İnşaat

Cezayir'de inşaat sektörünün ülke ekonomisindeki ağırlığı %10-15 olarak öngörülmektedir. Cezayir'de inşaat alanında yapımına ihtiyaç duyulan pek çok proje bulunmakta, ancak bu ihtiyaçlar yerli firmalarca karşılanamamaktadır. Cezayir'de özellikle 1999 yılından sonra altyapı yatırımlarına da büyük hız verilmiş ve su dağıtım şebekelerinden barajlara, otoyollardan kırsal bölgelerdeki elektrifikasyon şebekelerinin ıslahına, telekomünikasyon altyapısından spor salonları gibi sosyal hizmetlerde kullanılacak binaların inşasına kadar her alanda yoğun çalışmalara başlanmıştır.

Cezayir, bir yandan konut sektöründe yaşanan krizi aşmak, diğer taraftan kuraklığın kentsel nüfus ve sanayi üzerindeki etkilerini azaltmak için su kaynakları ve barajlar başta olmak üzere yol, otoyol, demiryolu, liman inşası ve konut sektöründe önemli iş ve işbirliği imkanları sunmaktadır. Devletin yatırım harcamalarını artırması nedeniyle 2010 ve 2011 yılları için beklenen pazardaki büyüme payı %7 dir.

Halihazırda Cezayir'de müteahhitlik sektöründe Çin, Kanada, Fransa, İtalya, İspanya ve son zamanlarda Portekizli firmaların faaliyetleri hız kazanmıştır. Fransız Almstom, Mısır menşeli Orascom Construction Industries ve China State Construction & Engineering Company dışında Sonatrach ve İsviçreli ABB ortak girişimi olan Société Algérienne de Réalisation de Projets Industriels (SARPI) ve

COSIDER Spa ve Groupe Batimetal gibi yerel firmalar sektörde faaliyet göstermektedir.

Cezayir'in en büyük sorunlarından biri konut ihtiyacının özellikle kentsel alanlarda karşılanamamasıdır. Mevcut konut açığını karşılamak üzere önümüzdeki on yıl içinde her yıl ortalama 175.000 yeni konuta ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir.

Öte yandan kuraklığın kentsel nüfus ve sanayi üzerindeki olumsuz etkileri dikkatleri su sektörünün ihtiyaçları üzerinde yoğunlaştırmıştır. Cezayir kentinin su temin şebekesinin 250 km'yi aşkın bölümünün yenilenmesi gerekmektedir.

İlaç ve Sağlık Sektörü

Yapılan çalışmalara göre bölge ülkeleri arasında Cezayir %47,7'lik bir oranla ilaç sektöründe Lübnan'dan sonra gelmektedir. Tüm dünyada ise güçlü ilaç pazarları arasında 83. sırada yer bulmaktadır. Ülkenin hidrokarbon ihracatçısı olması ve pazarın büyüklüğü sektörün genel öğeleri arasında gösterilmektedir. Ancak devletin yerli üretici ve jenerik ürün tedarikçisine yaklaşımı diğer pazarda söz sahibi yabancı yatırımcılar tarafından eleştirilmektedir.

2010 yılı Ocak ayında hükümetin imzaladığı niyet mektubu ile, özellikle teknoloji transferi, AR-GE ve yabancı doğrudan yatırım olanaklarının Amerikalı firmalar tarafından ülkeye getirilmesi ile ilaç ve sağlık sektörünün gereksinim duyduğu yatırım ortamını sağlamak amaçlanmıştır.

Yerli ilaç üreticisi Sidal Group üretimini önümüzdeki dönemde modernleştirmek istediğini ve bu bağlamda kapasitede genişlemeyi amaçladıklarını ifade ederken, Amerikalı Pfizer ile Sidal Group ortaklığındaki Pfizer-Sidal Manufacturing (PSM), antiinflamatuar tedavi yöntemlerine yönelik üretimlerini artıracığını ifade etmektedirler.

Ulaştırma

Cezayir'in ulaştırma sektörü konusunda; karayolu taşımacılığında, şehirlerarası otobüs işletmeciliği yapmanın imkan dahilinde olduğu, ancak ara noktalarda mola ve dinlenme tesisleri olmadığı için küçük yerlerde duraklama yapmadan hizmet vermenin rantabl olmayacağı, ancak dinlenme tesislerini yapma maliyetinin üstlenilmesi durumunda bu tür taşımacılığın karlı hale gelebileceği ifade edilmektedir.

Büyük oranda eskime ve kötü sinyalizasyon sisteminden muzdarip olan demiryolu sistemi de yolcu taşımacılığında çok yük taşımacılığına yöneliktir. Petrol fiyatlarındaki artışla birlikte hükümet demiryolu sektörüne ayırdığı kaynakları artırma eğilimi göstermiş, bu çerçevede bir dizi büyük yeni proje uygulamaya konmuştur. Temel amaç Devlet demiryolu kuruluşu *Société nationale de transport ferroviaire* (SNTF)'in yolcu kapasitesini 80 milyona çıkarmaktır. Kurumun özelleştirilmesi gibi bir düşünceye sahip olunmazken özel sektör demiryolu yapımında projeye katkıda bulunmuştur.

Cezayir, toplamda 150 havalimanına sahip olup bunlardan 52 tanesi asfalt uçuşyoluna sahiptir. Havalimanlarında son dönemde modernizasyona gidilmiş ve 2006'da Cezayir Uluslararası Havalimanı kullanıma kazandırılmıştır. Toplamda 2,3 milyon yolcu kapasitesine sahip olmasına rağmen full randımanda 6 milyon yolcu kapasitesine ulaşılması öngörülmektedir. Toplamda 50 milyar dolarlık bir maliyetle kurulan havalimanı 30.000 metrekare ve 600 araç kapasiteli VIP otopark alanına da sahip gelişmiş bir havalimanı olma özelliği taşımaktadır.

Cezayir'in Cezayir, Oran, Bejaia, Annaba, Skikda ve Arzew dahil olmak üzere on üç büyük limanı bulunmakta olup bunlardan Arzew, Skikda ve Bethioua limanları petrol ve petrol ürünleri taşımacılığında kullanılmaktadır. Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan incelemelere göre, giderek artan ihtiyaçlara cevap vermek üzere, Cezayir limanlarının modernizasyonu ve genişletilmesi için önümüzdeki 20 yıl içinde toplam 2 milyar dolarlık yatırım gerekmektedir. Alger, Oran, Annaba ve Djendjen Limanları deniz taşımacılığının %75'ini sağlamaktadır. Yılda 40 milyon ton yük kapasitesine sahip Arzew, en yoğun liman olup aynı zamanda Cezayir'in en fazla ham petrol ihracatının yapıldığı limandır.

Telekomünikasyon

2000 yılında kabul edilen telekomünikasyon yasası çerçevesinde telekomünikasyon sektörünün özelleştirilmesi yönündeki çalışmalar hız kazanmıştır. İlk olarak sabit hat hizmetlerini yürütmek üzere yeni bir ortak girişim şirketi olan *Algérie Télécom*, ardından bağımsız bir düzenleme kurulu olan *Autorité de régulation de la poste et des telecommunications* (ARPT) kurulmuştur.

Ülkede biri devlete ait diğerleri Mısırlı Orascom ve Kuveytli Wataniya Firması olmak üzere üç GSM operatörü faaliyet göstermektedir. Cep telefonu kullanım oranı, 2011 yılı itibariyle %101,8'lik bir oranla 36 milyona ulaşmıştır.

Cezayir'de internet kullanım oranı ise 2011 yılında %11,7 olarak tahmin edilmektedir. Genişbant erişimi 2003 yılında başlamış, şu anda ise bu hizmetten yararlanan abone sayısı 200.000'e ulaşmıştır. Hükümet bilgi teknolojileri alanında büyük altyapı yatırımları gerçekleştirmeyi planladığını açıklamıştır. Yatırım planı kapsamında Sidi Abdullah'da bir siber köy inşası söz konusudur.

Cezayir Bilgi Teknolojileri Tahmini Verileri

	2008	2009	2010	2011
Mobil Abone Sayısı (000)	30.206	32.772	34.596	36.522
Mobil Abone Yüzdesi	87.9	94	97.8	101.8
İnternet Kullanıcısı (000)	2.200	2.800	3.500	4.200
İnternet Kullanıcısı Yüzdesi	6.4	8	9.9	11.7

Kaynak : EIU

Bankacılık ve Finansal Hizmetler

Cezayir’de bankacılık sistemi devlet egemenliğinde olup finansal varlıkların %95’inin kontrolü kamu bankalarının elindedir. Devlet bankaları son derece verimsiz çalışmaktadır.

Cezayir bankacılık sistemi kamu ve özel sektöre ait olmak üzere toplam 26 banka ve finans kuruluşundan oluşmaktadır:

Kamu banka ve finans kuruluşları arasında BEA (Banque Extérieure d’Algérie), BNA (Banque Nationale d’Algérie), CPA (Crédit Populaire d’Algérie), BADR (Banque de l’agriculture et du développement rural), Banque de Développement local (BDL), CNEP (Caisse Nationale d’Épargne et de Prévoyance), SOFINANCE, Société de Refinancement Hypothécaire (SRH); özel banka ve finans kuruluşları arasında ise Bank Al Baraka Algérie, Citibank Cezayir, Arab Banking Corporation (ABC), Société Générale Algérie, Arab Bank Algeria Plc, BNP Paribas El Djazair, Trust Bank, Arab Leasing Algeria, The Housing Trade and Finance, Gulf Bank Algeria, Cetelem, Maghreb Leasing, Françabank ve Calyon yer almaktadır.

Cezayir Merkez Bankası 1990 yılında yeni bir para ve kredi kanunu kabul edildiğinden beri bankacılık sistemi reformunu öngörmektedir. Ağustos 2003’te kabul edilen yeni Para ve Kredi Yasası bankacılık sisteminin izlenmesi için daha uygun bir çerçeve belirlemiş olup kamu idareleri ile Merkez Bankası arasında yeni bir tür ilişki tesis etmiştir. Merkez Bankası hükümet karşısında özerkliğini korumakla birlikte bir miktar bağımsızlığını kaybetmiştir.

Turizm

2.381.740 km²’lik yüzölçümü ile Cezayir, Akdeniz ve Afrika’nın en büyük ülkesidir. Hala bakir olan bu topraklar, tarihi (örn. Roma Kalıntıları), iklimi, coğrafi özellikleri (örn. 240 kadar termal kaynak), dünyanın en büyük çölü olan Sahara çölü (ülke topraklarının %80’i çöllerden oluşmaktadır) ile çok çeşitli turizm olanakları sunmaktadır. Bununla birlikte turizm sektörü otel, kalite ve sektör çalışanlarının niteliği ile turistik ürünlerin yetersizliği gibi pek çok sorunla karşı karşıyadır.

Yabancı turist sayısı ise yıllık 500.000 olarak açıklanmış olup Ulusal Turizm Geliştirme Planı (SDAT) kapsamında ülkeye 2025 yılında 20 milyon turist gelmesi ve 15 modern tesisin yapılması planlanmaktadır.

Cezayir’i başta Fransa olmak üzere (170.000 turist) İspanya, İtalya, İngiltere, Tunus, Fas, Mısır ve Türkiye’den turist ziyaret etmektedir.

Ülkede 1.000 kadar otel bulunmakta, bunların 872’sini özel sektör elinde bulundurmaktadır. Fakat otellerin %80’i uluslararası normalara uygun değildir. Cezayir hükümeti, ülkede kalitenin yükseltilmesi, özellikle büyük şehirlere gelen turist sayısının artırılması için reform programı uygulamayı düşündüklerini açıklamıştır. Bu çerçevede, MATET 2005 yılından bu yana OMT (Dünya Turizm

Örgütü) önerileri ışığında turistik işletmeleri uluslararası standartlarla uyumlaştırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda, devlete ait yapıların modernize edilmesi çerçevesinde, kamunun sahip olduğu otellerin özelleştirilmesi yoluna gidileceğini açıklamıştır.

Turizm sektörü, Doğu-batı otoyolu inşası, Cezayir, Oran, Constantine, Annaba gibi büyük yerleşim yerlerinin metropol kentler haline getirilmesi çalışmaları ve Cezayir, Oran, Constantine’de tramvay ve metro inşası gibi pek çok programdan doğrudan etkilenmektedir.

MATET 2025 yılında ülkeyi ziyaret eden turist sayısının 11 milyona çıkarılmasını, 2015 yılına kadar ise 2,5 milyon turisti ağırlayabilecek uluslararası standartlara uygun 75.000 yatak yaratmayı planlanmaktadır. Bu çerçevede ülkede yeni turizm reformlarında karşımıza çıkan yeni dinamikleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Dar El Djazair’in kurularak Cezayir’e yapılan ziyaretleri değerli hale getirmek
- Yetkin turistik köylerin geliştirilmesi
- Turizm Kalite Planının yürürlüğe konulması
- Özel-Kamu sektörlerinin işbirliğini geliştirme
- Turizm sektörü için operasyonel bir finansman sistemi tanımlama ve uygulamaya koyma

2008 yılında başlayan turizm atılımları şu şekildedir, özellikle Avrupalılar için 23 adet turistik köy oluşturulması, 29.386 yatak kapasiteli 80 projenin somutlanması, 3 adet termal kaynağın rehabilitasyonu.

Hükümet ülkede yatırım yapan yerli yatırımcıyı desteklemekte, turizmin gelişmesini sağlamaya çalışmaktadır.

YATIRIM ORTAMI

➤ Yatırım Mevzuatı

Cezayir Hükümetinin 2001 yılından itibaren başlattığı yatırım programı çerçevesinde özellikle bayındırlık, konut ve sulama alanlarında yapılacak yatırımlara önemli kaynak ayrılmış bulunmaktadır. Bununla birlikte 2009 yılı ortasında yapılan Bütçe Kanunu’na ek olarak çıkarılan kanunda (LOI 2009) Cezayir’de kurulacak şirketlerin yerli ortaklar ile kurulması zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, ithalat ve ihracat dışında bir ekonomik faaliyet amacı ile kurulacak şirketlerin sermayelerinde %51 oranında yerli ortak bulundurmaları zorunludur. Ekim ayında yayımlanan Başbakanlık Direktifi ile Cezayir’de açılacak ihaleler için ulusal ve uluslararası ayırımının kaldırıldığı, açılacak tüm ihalelere, Cezayirli bir özel veya tüzel şahsın çoğunluk hissesine sahip olduğu bir şirket veya konsorsiyum şeklinde teklif verilmesi zorunluluğun getirildiği belirtilmiştir.

Yatırımlardan, yatırımların geliştirilmesi ve arttırılması için stratejik bir organ olan Yatırım Ulusal Konseyi (CNI) ve Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı (ANDI)

sorumlu olup, yatırımlarla ilgili dosyalar ANDI tarafından incelenerek sonuçlandırılmaktadır.

Yerli ve yabancı yatırımcılar eşit koşullara tabi olup yatırımcılara sunulan fırsatlar şöyle sıralanabilir;

- Yatırımın gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında gümrük vergisi muafiyeti
- Yatırımların gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında KDV muafiyeti
- Yatırım çerçevesinde gerçekleştirilen gayrimenkul alımlarında intikal vergisi muafiyeti
- 10 yıl için kurumlar vergisi, gelir vergisi, götürü vergi, mesleki faaliyetlerden alınan vergi ve arazi vergisi muafiyeti

Yabancı Sermaye Mevzuatı kapsamında gelir ve sermaye transferi ile uluslararası tahkime başvurma imkanları garanti altına alınmıştır.

Bürokrasinin yavaş işleyişi, ilgili kurumlardaki bilgi ve koordinasyon eksikliği vb. güçlükler dolayısıyla, şirket kurulması, oturum izinleri vb. yanısıra, ANDI nezdinde işlerin izlenmesi bakımından yerel bir avukat ile çalışılması tavsiye edilmektedir.

Diğer taraftan inşaat sektöründeki canlılık ve artan talebe paralel olarak, ihtiyaç duyulan inşaat malzemelerinin üretimi ve yeni teknolojilerin transferi, ülkedeki altyapı yatırımlarına bağlı olarak taş ocakçılığı alanlar önemli yatırım alanları olarak değerlendirilmektedir.

DIŞ TİCARET

Cezayir'in Dış Ticareti (Milyar Dolar)

	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
İhracat	81,6	48,6	62,4	83,6	80,0	81,5
İthalat	46,8	49,4	50,7	56,1	60,3	67,5
Hacim	128,4	98,0	113,1	139,7	140,3	149
Denge	34,8	-0,8	11,7	27,5	19,7	14

*Kaynak: BMI *Tahmini*

Cezayir'in dış ticareti özellikle petrol fiyatlarından doğrudan etkilenmektedir. 2008 yılında artan petrol fiyatları ile birlikte dış ticaret fazlası 40 milyar dolara ulaşmıştır. Ancak 2008 yılı ortalarında patlak veren küresel kriz ile birlikte petrol ihracatı düşmüştür. Bundan dolayı 2009 yılında ihracatta 30 milyar doların üstünde bir azalma olmuştur. Ayrıca ülkenin artan teknoloji, alt yapı ve gıda ihtiyacından ötürü ithalatının her geçen yıl arttığı gözlenmiş ancak 2010 yılında %6,8'lik bir düşüş yaşanmıştır. Sanayi malları ithalatı %12 oranında azalmış, ilaç ve beyaz eşya gibi tüketim mallarında ise %8'lik azalma meydana gelmiştir.

İhracatının büyük bölümü petrol, doğalgaz ve petrol ürünlerinden oluşan Cezayir'in diğer önemli ihracat kalemleri canlı hayvan (koyun, manda ve at), hayvan ürünleri (yün ve deri), şarap, hububat (çavdar, arpa, yulaf), sebze, meyve (incir ve üzüm) ve tohum, yağlar ve sebze özü (zeytinyağı), demir özü, çinko, doğal fosfat, kereste, şişe mantarı, kurutulmuş sebze ve tütündür.

Cezayir'in toplam ithalatında da son beş yıl içinde artış yaşanmış olmakla birlikte ithal kalemlerinin bileşimi değişiklik göstermektedir. Cezayir'in başta gıda maddeleri olmak üzere ihtiyaçların büyük ölçüde dış kaynaklardan karşılandığı gözlenmektedir. Gıda ürünlerinin yanı sıra Cezayir ithalatında en önemli kalemler makine, metal, kimyasallar ve kara taşıtlarıdır. Gıda ürünleri arasında ise buğday ve tahıllar, süt ürünleri, şeker, kahve, çay ve meyve en önemlileridir. Bununla birlikte Cezayir, son birkaç yılda petrol ve doğalgaz üretimi ile sivil altyapı alanlarına yatırıma yöneldiğinden sermaye malları ithalatında artış görülmektedir.

2011 Yılı İtibariyle Cezayir'in Başlıca Ticaret Ortakları

İhracat (%)		İthalat (%)	
AB (27)	46,4	AB (27)	53,4
ABD	25,2	Çin	10,8
Kanada	6,4	Tacikistan	4,5
Brezilya	4,4	Türkiye	4,1
Türkiye	3,8	ABD	3,2
Kuzey Kore	3,3	Japonya	2,6

Kaynak : IMF (DoTS)

Ülkede tarife dışı tedbir olan kota ve lisans uygulaması kaldırılmış bulunmaktadır. Ancak ithalatta sağlık kontrolleri, test ve kalite kontrolü uygulamaları mevcuttur. Ayrıca, gerek gıda maddelerinde, gerek gıda maddeleri dışındaki mallarda etiketlemeye ilişkin özel kurallar uygulanmaktadır. İlaç ve eczacılık ürünleri ve hastane ekipmanları ithalatında ön izin şartı bulunmaktadır.

Ekonomik liberalizasyon çerçevesinde, 2001 yılından itibaren ithalattan alınan gümrük vergilerinde bazı indirimlere gidilmiş olmasına rağmen yüksek gümrük vergisi oranları ticarete engel olmaya devam etmektedir.

Gümrük vergileri hammadde ve yatırım malları için %5, yarı mamuller için %15, nihai ürünler içinse %30'dur. İthalat sırasında ayrıca %2,4 oranında gümrük işlemleri vergisi alınmaktadır. KDV oranı ise, bir kısım tarım ürünlerinde %7, diğer ürünlerde %17'dir.

TÜRKİYE - CEZAYİR İKİLİ EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	09.05.1979
Turizm İşbirliği Anlaşması	12.01.1980
Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	20.10.1983
Sivil Havacılık Anlaşması	18.04.1986
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	02.08.1994
Gümrükler Arası İdari Yardımlaşma Anlaşması	06.11.1997
Deniz Taşımacılığı ve Seyrüseferine İlişkin Anlaşma	25.02.1998
Meteoroloji Alanında Teknik İşbirliği Protokolü	25.01.1998
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	03.06.1998
KEK 6. Dönem Protokolü	03.06.1998
Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşması	05.10.2000
Gümrükler Arası İşbirliği Anlaşması	08.09.2001
KEK 7. Dönem Protokolü	29.11.2001
KEK 8. Dönem Protokolü	23.09.2004
Dostluk ve İşbirliği Anlaşması	23.05.2006
Parlamentolararası İşbirliği Protokolü	06.11.2006
Adli İşbirliği Protokolü	10.01.2007
KEK 9. Dönem Protokolü	11.03.2010

Cezayir ile 02.08.1994 tarihinde imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması 30.12.1996 yılında yürürlüğe girmiş olup 03.06.1998 yılında imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ise henüz yürürlüğe girmemiştir.

TİCARİ İLİŞKİLER

Türkiye ile Cezayir arasındaki ticaret hacmi giderek artış eğilimi sergilemekte olup 2011 yılı itibarıyla Türkiye'nin Cezayir'e ihracatı 1,4 milyar dolar, Cezayir'den ithalatı ise 1,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE - CEZAYİR İKİLİ TİCARETİ (1000\$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
1997	315.953	768.021	-452.068	1.083.974
1998	481.923	648.285	-165.362	1.129.208
1999	407.645	681.885	-274.240	1.089.530
2000	383.461	1.192.413	-808.952	1.575.874
2001	421.963	1.063.982	-642.019	1.485.945
2002	503.495	1.049.300	-545.805	1.552.795
2003	567.649	997.188	-429.539	1.564.837
2004	800.996	1.255.678	-454.682	2.056.674

2005	807.138	1.694.989	-875.374	2.482.976
2006	1.020.696	1.864.526	-843.830	2.885.222
2007	1.231.725	2.108.491	-876.766	3.340.216
2008	1.613.644	3.262.176	-1.648.532	4.875.820
2009	1.780.136	2.028.115	-247.979	3.808.251
2010	1.504.590	1.068.379	436.211	2.572.969
2011	1.470.899	1.150.325	320.574	2.621.224
2011/4	479.761	336.239	143.521	816.001
2012/4	588.378	285.295	303.082	873.674

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

Fasıl Bazında Türkiye'nin Cezayir'e İhracatı (\$) Başlıca Ürünler 2010-2011

Fasıl Adı	2010	2011	2011/4	2012/4
Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer	372.635.980	352.134.316	141.881.813	149.625.941
Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları	145.793.386	204.474.077	59.215.664	79.387.908
Demir veya çelikten eşya	283.343.318	161.601.425	42.459.610	69.829.377
Demir ve çelik	46.937.686	61.246.488	26.022.517	20.538.431
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları	51.969.229	56.405.384	14.129.259	27.708.729
Plastik ve plastikten mamul eşya	41.107.033	51.208.678	16.634.366	20.459.957
Kakao ve kakao müstahzarları	38.346.065	42.085.488	17.063.381	10.566.010
Örme giyim eşyası ve aksesuarlar	28.289.714	36.166.366	7.215.071	18.713.372
Örme eşya	17.336.658	26.202.031	6.382.950	10.399.846
Kauçuk ve kauçuktan eşya	18.102.495	26.036.149	6.867.578	9.453.548
Diğer	460.728.576	495.424.366	141.888.929	171.695.526
TOPLAM	1.504.590.140	1.470.899.280	479.761.138	588.378.645

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

Fasıl Bazında Türkiye'nin Cezayir'den İthalatı (\$) Başlıca Ürünler 2010-2011

Fasıl Adı	2010	2011	2011/4	2012/4
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar	929.170.299	1.131.147.115	331.538.811	277.577.409

Ham postlar,deriler (kürkler hariç) ve köseleler	2.811.502	5.996.048	1.022.624	592.775
İnciler,kıymetli taş ve metal mamulleri,madeni paralar	1.485.862	2.660.145	525.907	998.844
Demir ve çelik	121.551.049	2.554.952	0	0
Organik kimyasal müstahsallar	233.269	2.123.345	2.026.670	0
İnorganik kimyasal müstahsallar,organik,inorganik bileşikler	3.614.288	1.762.229	404.858	438.253
Yün,kıl,at kılı:bunların iplik ve dokumaları	2.615	1.083.582	0	157.617
DIĞER	9.510.960	2.998.058	721.037	5.531.018
TOPLAM	1.068.379.844	1.150.325.474	336.239.907	285.295.916

Kaynak: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu

Madde bazında irdelendiğinde, çok çeşitli Türk ürününün Cezayir pazarında satışa sunulduğu ve bunlar içerisinde paslanmaz çelikten gaz/petrol boru hattında kullanılan borular, motorlu taşıtlar, köşeli çubuklar, ev tipi buzdolapları, bebekler için bezler vb., L şeklinde profiller (sıcak haddelenmiş) yer aldığı görülmektedir.

Cezayir'in Türkiye'ye ihracatında önem arzeden ürünler ise doğal gaz (sıvılaştırılmış), diğer hidrokarbon gazları (sıvılaştırılmış), demir-çelik döküntü ve hurdaları, propan (sıvılaştırılmış), hafif yağlar ve müstahzarlar, metanol (metil alkol), asal gaz, kara taşıtları fren balataları aksam ve parçaları, kauçuktan boru/hortum, ksilen izomerleri karışımları, kara taşıtlarının direksiyon simitleri, kolonları, kutularıdır.

YATIRIMLAR

Bağımsızlığını kazandığı tarihten, son bir kaç yıl öncesine kadar sanayisi ve ticareti büyük ölçüde devlet kontrolünde bulunan Cezayir'de özellikle genç nüfus içerisinde büyük işsizlik sorunu yaşanmaktadır. 1999 yılındaki başkanlık seçimlerinin ardından ekonominin liberalleştirilmesi konusunda önemli çalışmalar başlatılmış, dış dünyaya açılım, yabancı sermayenin Cezayir'e çekilmesi, yabancı firmalar ile ortaklık ve yatırımlara öncelik verilmiştir. Hükümet bu gerekçelerle ülkede katma değer ve istihdam yaratacak yatırımlara yönelmesine ağırlık vermekte ve gerekli mevzuat değişiklikleri yapmakta, yerli ve yabancı yatırımların teşvikine yönelik önlemler almaktadır. Dolayısıyla da hammadde ve yarı mamullerin ithalatı teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, firmalarımızın mevcut teşvik imkanlarından yararlanarak, Cezayir'de yatırıma yönelmeleri, ülke pazarında istikrarlı, kalıcı ve giderek artan bir paya sahip olunmasını sağlayacaktır.

Cezayir'de yerleşik Türk firmaları, gıda, elektrik-elektronik, yapı, bayındırlık, inşaat malzemeleri, pamuk ipliği, kumaş, tekstil ve konfeksiyon, demir-çelik, otomotiv, çimento, kimya-kauçuk plastik, boya, kağıt, plastik ambalaj ve eşya, ağaç ürünleri,

taşımacılık, sabun, şekerleme, çikolata ve bisküvi üretimi, seramik, sanayi makinaları üretimi, deterjan, bakliyat, çocuk bezi, kablo, bijuteri ve kalite kontrol gibi alanlarda doğrudan yatırımlar gerçekleştirmektedirler.

Yatırımları Teşvik Milli Ajansı'nın (ANDI) kayıtlarına göre 2002- 2010 yılları itibariyle tamamı Türk ortaklı 29, Türk- Cezayir ortaklı 8 ve Türk- Diğer ülkeler ortaklı 4 firma olmak üzere toplam 41 firma tarafından İnşaat Sektöründe 20 proje, Sanayi Sektöründe 15 proje, Ulaşım Sektöründe 3 proje ve Hizmet Sektöründe 3 projede 440 milyon USD tutarında yatırım yapılmıştır. Ayrıca, Cezayir'de yerleşik olup, ticari faaliyette bulunan yine bir kısmı Cezayirliler ile ortak olmak üzere 100-150 dolayında Türk firması mevcuttur.

CEZAYİR'DE YERLEŞİK TÜRK YATIRIMLARINDAN BAZILARI	
Şirket Adı	Faaliyet Alanı
STAR INT. SPA	Un, bakliyat, pirinç paketleme/işleme tesisi
STAR AMBALAJ SPA	Propilen çuval imalatı
MEEP SARL	Telekomünikasyon ve Elektrikli Ev Aletleri Üretimi
ADARA SARL	Muslukçuluk Eşyası Üretimi
SAFKAR ALGERIE	Taşıtlar için Klima Cihazı Üretimi
ENKAL SPA	Deniz dibinin Taraklanması ve Mühendislik
CIMENT DE MEDITERRANEE	Çimento fabrikası
LAKHLEF METAL & CIE	Haddehane
ASP SPA	Kanalizasyon Boru Hattı Döşenmesi
SIESTA SARL	Plastik enjeksiyon
ALTUR SARL	Kağıt peçete üretimi
ADP SARL	Yatırımların Gerçekleşmesi ve etüdenmesi
KARDACHE PLASTİK	Plastik işleme
SARL WOODPECKER	Mobilya İmalatı
FAINE SARL	Peçete ve kağıt mendil üretimi
FBMB SARL	Mobilya Üretimi
SARL UNIVERSAL PRESTIGE	Mobilya üretimi
STAMBOUL MEUBLE	Mobilya Üretimi
SARL NAFCO	Kablo üretimi
HAYAT KİMYA	Deterjan
ACMC SPA	Karboksil-metil selüloz üretimi
SARL TREFIMETAL	Çelik madde, tel üretimi

Kaynak: T.C. Cezayir Ticaret Müşavirliği

Doğrudan yatırım kapsamında Hayat Kimya firması temizlik maddeleri ve hijyenik ürünler üretimi, Bifa Bisküvi- Soaltubi firması olarak bisküvi, gofret, şekerleme ve çikolata üretimi, Evyap firmasının ortaklığında Al Waha Sabun Sanayi temizlik maddeleri ve salça üretimi ve halen yatırım çalışmaları devam eden ve 2013 yılı başında faaliyete geçecek olan Tosyalı Holding'in ülkemizin yurt dışındaki en büyük yatırımı olarak bilinen demir- çelik üretimi konusundaki yatırımlardır.

MÜTEAHHİTLİK VE MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ

2010 yılı itibariyle ülkede faaliyet gösteren 50 kadar müteahhitlik firmamızın 5,1 milyar dolar düzeyinde üstlendiği 124 adet proje bulunmaktadır.

Bugüne kadar Türk müteahhitlik firmaları tarafından üstlenilen projeler demiryolu hattı, metro ön takviyesi, lojman ve konut yapımı, enerji nakil hatları yapımı ve etüdü, konut yapımı, arıtma tesisi, kuvvet santrali, hastane, baraj inşaatı, su istasyonu ve taş ocağı işletmesi gibi alanları kapsamaktadır.

TURİZM

Ülkemize gelen Cezayir vatandaşlarının sayısının önümüzdeki yıllarda gelişen ilişkilerle birlikte artması beklenmektedir.

Cezayir'den 2000-2010 Yılları Arasında Ülkemize Gelen Turist Sayısı	
Yıllar	Turist Sayısı
2000	33.421
2001	39.904
2002	41.473
2003	42.140
2004	44.124
2005	44.854
2006	38.564
2007	45.006
2008	63.904
2009	91.222
2010	67.954
2011	84.844

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

TÜRK-CEZAYİR İŞ KONSEYİ

Muhatap Kuruluş : Cezayir Ticaret ve Sanayi Odası

Türk Tarafı Başkanı : Emre Aykar

Firma ve Unvanı : Yapı Merkezi İnşaat ve Sanayi A.Ş./Yönetim Kurulu Başkanı

Karşı Kanat Başkanı : Ahmed Bouteraa, Domelec SPA CEO'su

İş Konseyi, Cezayir'den petrol ve doğalgaz alımı nedeniyle artan ithalatımızı ihracatı arttırmak suretiyle dengelemek üzere Türk ürünlerinin gerek İş Konseyi Ortak Toplantıları gerek fuarlar aracılığıyla Cezayir'de tanıtılması faaliyetlerine katkıda

bulunmakta ve Cezayir üzerinden Afrika'ya açılım yollarını araştırmaktadır. Türk yatırımlarının ülkedeki ve bölgedeki varlığının artırılması yönünde de çalışmalar yapmaktadır.

Enerji, inşaat ve altyapı alanlarında büyük bir yatırım hamlesi başlatmış olan Cezayir'de bu alanda faaliyet gösteren Türk firmaları açısından önemli iş potansiyeli olup, İş Konseyi bu alanda da çalışmalar yürütmektedir. İş Konseyi iki ülke arasında serbest ticaret anlaşması imzalanması yönünde girişimlerini sürdürmektedir.

11'ncisi 13 Ocak 2009'da Cezayir'de gerçekleştirilen Türk-Cezayir İş Konseyi Ortak Toplantısının 12'ncisi 3 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul Dedeman Otel'de Türk Cezayir İş Konseyi Başkanı Sn. Emre Aykar'ın ev sahipliğinde ve Cezayir Ankara Büyükelçisi Sn. Mouloud Hamai, Türk-Cezayir İş Konseyi Eş Başkanı Sn. Ahmed Bouteraa, Türk-Fas İş Konseyi Başkanı Sn. Banu Anıl ve Cezayir Ulusal Yatırımları Geliştirme Ajansı Yatırım Geliştirme Departmanı Başkanı Sn. Safia Kouiret'nin katılımlarıyla düzenlenmiştir. Söz konusu toplantı sırasında 40 Cezayirli firma ve 60 Türk katılımcı arasında ikili görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

CEZAYİR İLE TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERDE YAŞANAN SORUNLAR

- Cezayir ve AB arasındaki Ortaklık Anlaşması'nın 2005 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte AB'den ithal edilen ürünlere gümrük vergisi oranlarının düşürülmesine paralel olarak Türk ürünleri Cezayir pazarında rekabet güçlerini kaybetmektedir. İki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanarak yürürlüğe girmesi Türk ürünlerinin pazardaki konumlarını korumak yönünden büyük önem arz etmektedir.
- İki ülke arasında imzalanan "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması" Anlaşmasının en kısa sürede yürürlüğe girmesi ilişkilerimize olumlu yansıtacaktır.
- 2009 yılında yapılan değişiklikle yatırım yapacak firmalar için yerli ortak zorunluluğu getirilmesi yabancı firmalar için bir kısıt olarak değerlendirilebilir. Türk firmalarının doğru yerel partnerleri bulmasını sağlayacak mekanizmaların tesis edilmesi büyük önem taşımaktadır.
- Resmi olmamakla birlikte 1 yabancı işçiye karşı genel olarak 3 yerli işçi çalıştırma zorunluluğu projeye göre 7 yerli işçiye kadar çıkabilmekte, bu durum Türk firmaları için önemli bir sorun teşkil etmektedir.
- Sistem değişikliğinden kaynaklanan nedenlerle çalışma izninin temini uzun sürebilmektedir. Bu sürecin ayrıca ikili Anlaşmalar yoluyla kısaltılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.
- Cezayir ile Türk bankaları arasında muhabirlik ilişkisi bulunmamaktadır. Her iki ülkenin bankaları birbirlerinin riskini almak istememektedir. Bunun en büyük nedeni her olarak iki ülkenin geçmişte yaşadığı ekonomik ve özellikle Cezayir tarafının yaşamış olduğu siyasi istikrarsızlık gösterilse de, ana sebep her iki

ülkenin teminat mektuplarına karşı uyguladıkları dahili mevzuatlarından kaynaklanmaktadır. Türk bankaları, Cezayir bankalarının teminat mektuplarını vadeleri bittiği halde serbest bırakmadığından, Cezayir Bankaları ise, kendilerine Türk bankaları tarafından açılan teminat mektuplarında tazmin talebi söz konusu olduğunda, firmaların yerel mahkemelerden temin ettikleri ihtiyati tedbir kararları sebebiyle Türk bankalarının taahhütlerini yerine getiremediklerinden şikayet etmektedirler.

Özetle Cezayir bankaları Türk bankalarının gönderdiği harici garantileri kabul etmediğinden Türk firmaları üstlendikleri projeler kapsamında vermek zorunda oldukları kati ve avans teminat mektuplarını Avrupa Bankaları üzerinden düzenlemek zorunda kalmaktadırlar. Altyapı projelerinin bakım süreleri de göz önüne alındığında yaklaşık 5-6 yıl boyunca yürürlükte kalan bu teminat mektuplarına ödenen %4-5 seviyelerindeki komisyonlar Türk firmalarının rekabet şansını azaltmaktadır.

Bu nedenle bir Türk bankasının Cezayir’de şube açmasının teşvik edilmesi ayrıca Türk bankacılığının uluslararası boyutta güvenilirliğinin Cezayirli muhataplara aktarılmasını sağlayacak organizasyonlar düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Bankacılık işlemlerinde uygulanan katı bürokratik kurallar neticesinde firmalar açısından zaman kaybı sözkonusu olmakta, para transferlerinde süre uzamakta, bu durum da firmalarımızı olumsuz etkilemektedir.
- Türkiye’den Cezayir’e yapılan mal mukabili satışlarda, satış bedelleri ilgili bankalar tarafından zamanında ihracatçıya teslim edilmeyebilmekte veya bazı durumlarda bankalar tarafından mal bedeli tahsil edilmeden ilgili evrak alıcıya teslim edilebilmekte ya da ithalatçı malı almaktan vazgeçebilmektedir. İhracatçılarımızın mümkün olduğu ölçüde vesaik mukabili ve akreditifli ödeme şekillerini tercih etmeleri gerekmektedir.
- Türkiye’den Cezayir’e et ve et ürünleri ile süt ve süt ürünleri ve yem gibi hayvansal gıda ürünlerinin ihracının mümkün olabilmesi için iki ülke arasında sağlık sertifikası konusunda bir anlaşma yapılması gerekmektedir.

Faydalı Linkler

Cezayir Balıkçılık ve Su Kaynakları Bakanlığı; www.mpeche.gov.dz

Cezayir Konut Bakanlığı; www.mhu.gov.dz

Cezayir Ticaret ve Sanayi Odası; www.caci.com.dz

Cezayir Gümrükler Genel Müdürlüğü; www.douane.gov.dz

Ulusal İstatistik Ofisi; www.ons.dz

Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı; <http://www.andi.dz>

T.C. CEZAYİR BÜYÜKELÇİLİĞİ

Tel: +213 21 23 00 60

Faks: 213 21 23 01 12

E-mail: ambassade.alger@mfa.gov.tr

T.C. CEZAYİR BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Tel: + 213 21 60 79 59

Faks: +213 21 60 79 61

E-mail: cezayir@ekonomi.gov.tr

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

TOBB Plaza Harman Sok. No:10 Kat:5 34394 Esentepe-Şişli İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx) E-mail: info@deik.org.tr

Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıkhoğlu
İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı
Genel Sekreter: Bahri Can Çalıcıoğlu

TOBB, AHD, AMPD, ASD, ASKON, GİSBİR, GYİAD, GYODER, İEİS, İKV, İMSAD, İNTES, MOSDER, MÜSİAD, TBB, TESK, TİM, TKBB, TMB, TMMMB, TSRSB, TEPAV, TSPAKB, TURAB, TÜBİSAD, TÜGİAD, TÜGİK, TÜMSİAD, TÜRKONFED, TÜROFED, TÜRSAB, TÜSİAD, TYD, TZOZ, UFRAD, UND, YASED